

SLOVENSKI NAROD.

Ima vsak dan svojo, izimši neobjave in pravnice, ter večja po pošti prejeman za avstro-ogrsko deželno za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 34 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za en mesec 2 K, Kdor hodi sam ponj, plača za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Na naročbe brez listodobne vpošiljavitve naročnine se ne obračuna. — Za oglasila se plačuje od peterostopne peti-vrste po 2 K, če se oglasila tiska enkrat, po 10 h, če se tiska dvakrat in po 8 h, če se tiska trikrat ali večkrat. Dopisi naj se izvolijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravlništvo je v Knafovih ulicah št. 5, in sicer uredništvo v I. nadst. upravlništvo pa v pritličju. — Upravlništvo naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oglasila, t. j. administrativne stvari.

Uredništva telefon št. 34.

Posamezne številke po 10. h.

Upravlništva telefon št. 85.

Profi „kulturnemu“ delu S. L. S.

(Konec.)

In sedaj prehajam k ugovoru, katerega se čuje tako od nemške, kakor tudi od nekatere slovenske strani:

Slovenski dijaki, da bi se (v slovenskih srednjih šolah) pri slovenskem učenem jeziku naučili premalo nemščine in bi pozneje ne mogli konkurirati z Nemci ne v uradih in ne v življenju... Če pravi, gospoda, tako Nemec, je zame odgovor kratek: Za vraga naj ne skrbi Nemec za nas, skrbeli bomo že sami za svoje življenje. Zato puščam kar v miru Nemce in govoril bi le Slovence! Nekaj, kar bi morali mi Slovenci pač drugače poudarjati, je to, da so uradniki za ljudstvo tukaj in ne narobe. Naša c. kr. avstrijska državna uprava se bo morala prej ali slej — privaditi na Slovenskem slovenskemu uradovanju, kot se uraduje v narodnem jeziku na Češkem, v Galiciji in povsod drugod, samo pri nas ne!

Toda grem še dalje. Čemu bi le ne mogli absolventje slovenskih šol konkurirati v vsakem oziru s kolegi iz nemških šol? Gospoda, če bi bili mi prav natančni, tedaj bi morali reči, da popolne, gladke nemščine tudi današnji maturanti ne premorejo, dasi govorimo Slovenci med vsemi nemškimi narodi najboljše nemški. Gospoda! Mi ne zahtevamo, naj se pouk nemščine črta. Mi zahtevamo slovenski učni jezik za vse predmete. Pri tem pa naj se fantje le učijo nemščine in čim več jezikov, tem bolje! A, uči pa naj se pri nas nemščina kot praktičen jezik in njegova konverzacija! Pri nas pa se uči sedaj nemščina po istem receptu kot latinščina in grščina: v spodnjih razredih slovnica, pozneje literatura! Kje pa stoji zapisano, da je za nas znanje nemške literature bolj važno od znanja recimo laške literature? Naš maturant mora imeti v malem prstu nemško literaturo, o vseh drugih literaturah drugih evropskih narodov pa niti pojma!

Naj se uči nemščina kot predmet, in sicer kot praktičen jezik. In, gospoda, jaz vas vprašam, ali je mogoče, da bi se slovenski dijak ne mogel priučiti v dolgih 7 ali 8 letih perfektno nemščine, če se je v vseh teh urah, ki veljajo nemščini kot predme-

tu danes, učil resnično jezika kot takega, ne pa literature? Prav vsak bi se ga z lahkoto naučil in ostalo bi še časa za Goetheja itd. To mora priznati tudi vsak nemški profesor, pa naj bo še tako zagrižen!

Zato trdim, da bi bili absolventje slovenskih srednjih šol v vsakem oziru daleč pred nami, ki smo izšli iz nemških! V vseh predmetih bi bili boljše podkovani, ker bi se jih naučili bolj in lažje v materinščini, povrh pa bi znali — če ne še bolje — pa prav gotovo toliko nemščine kot jo premore današnji maturant! O tem sem tako trdno prepričan, da me tudi že sivi ljudje ne morejo prepričati o čem boljsem.

In pa, gospoda, vprašam vas, kako za vraga, pa morejo pri nas na Slovenskem v uradu in v življenju »konkurirati« bratje Čehi z našimi Nemci, ko so vendar se šolali na čeških ljudskih, srednjih in celo čeških visokih šolah? Naj se gredo k bratom Čehom učiti oni Slovenci, ki mislijo, da je že zapečaten srečna usoda njihovega sinčka v momentu, ko ga vpišejo v nemške šole!

Slovenci, naša zemlja je tako lepa. In ta zemlja mora ostati naša! Mnogo, mnogo se je že pisalo ter govorilo, da je za nas naše uboštvo naša nesreča. A, gospoda, svet pa je tak, da ni treba nikomur radi revščine umreti, če ima le zdrave roke in zdravo pamet. Gospoda, in če nimamo dobičkanosnih tovarov in bogatih milijonarjev, radi tega še ne bomo umrli!

Zavednost je pol življenja! Zavedni pa Slovenci nismo. Kriva je temu naša žalostna zgodovina, katera nam list za listom pripoveduje, kako so morali naši očete poljubovati peto na škornju oholega tujca-graščaka.

Radi tovarov ne bomo umrli, pač pa nas najbrž čaka žalosten konec, če ne bomo poskrbeli in tirjali svojih šol! Ko bi bili Nemci takega mnenja, kot so tisti Slovenci, kateri mislijo, da ne bi mogli izhajati v življenju absolventje slovenskih šol, potem smo vsi skupaj lahko prepričani, da bi imeli že davno, davno slovenske srednje in celo visoke šole — saj si Nemec ne želi nič drugega bolj kot naše smrti! A Nemec ve, kakšne so koristi, katere bi donosale slovenske šole slovenskemu narodu in Nemec ve prav dobro, da bi potem vstal mlad, čvrst in zaveden narod,

kateri bi se ne pustil porivati iz kota v kot!

Svojo zemljo ljubimo in ker nismo umrli, je naš klic onim, ki imajo moč v svojih rokah: da jte nam šol, slovenskih šol, ki nam gredo po vseh postavah in pravicah!

Pri koncu sem, gospoda. Kot član svobodnemislne slov. akadem. društva pa bi si dovolil še tole:

Če kdaj, tedaj je to treba v boju za naše šole, da opustijo oni, o katerih moči in vplivu sem prepričan, osebne boje in že enkrat ne-hajajo metati blato na poslance drugega prepričanja. Saj to, kar sedaj uganjajo nekateri slovenski zastopniki, ni boj načel, to je boj in delo, katero že močno diši po — izdajalstvu. (Burno odobravanje).

Nato se je oglasil k besedi g. državni poslanec Ivan Hribar, ki je med burnim odobravanjem izvajal približno sledeče:

»Današnjega zborovanja bi ne bilo potreba, ako bi se pri nas bolj upošteval nauk Jurčičev: Trd bodi, neizprosno, mož jeklen... V našem javnem življenju je premalo moštva. Najhujše zlo, ki tiči v naših kosteh, je ona pasja ponižnost, ki smo jo podedovali iz naše neslavne zgodovine. Ta pasja ponižnost je kriva, da dobimo v Ljubljani po krivdi zastopnikov slovenskega naroda zavod, ki nikakor tja ne spada. Sicer slovenska državnozborna delegacija ni nikdar igrala preslavne vloge: kar pa je sedaj del slovenskih poslancev storil, je naravnost poniževalno, namreč koncesija, da naj naše srednje šole ne bodo popolnoma slovenske. Ko se je pred 10 leti zopet ponovila zahteva po slovenskem vsučilišču, se je takoj našel mož (Klici: Šuklje!), ki je nasprotoval, češ, da se potem ne naučimo dovolj nemščine. Ako bi bilo znanje nemščine merilo kulture, bi morali imenovati vse Nemce nekulture! Naša vlada vedno išče in najde ljudi, ki ž njo potegnjejo v vsakem vprašanju. To je ena najhujših točk v našem parlamentarnem boju. Zato se mora z našo strani vedno znova poudarjati odločnost in brezobzirnost napram vladnim nakanam. Vem, da so še daleč časi, ko bo vodstvo oficijalne avstrijske politike spoznalo, da ni na pravem potu, ako importuje med nas nemštvo. A ta vladna kratkovidnost se bo bridko maščevala. Prej ali slej se bomo iz lastne moči

otresli spon, v katere nas skuša vklepati. V imenu poslancev, ki so združeni v »Jugoslovanski zvezi« lahko izjavljam, da bodo jugoslovanski poslanci v boju za slovenske kulturne postulate stali vedno ramo ob ramo poleg slovenskega dijaštva. (Burno odobravanje).

Češki poslanec, prof. Hráský, se spominja z veseljem bivanja med Slovenci, kojih kulturne potrebe dobro pozna. Vabi slovensko dijaštvo, da v večjem številu poseja češke visoke šole, kajti tu na tujem in sovravnem Dunaju niso tla za Slovence.

Slovenski narod rabi v prvi vrsti slovenskih šol, kajti brez teh se ne more prosto razvijati. Kake ovire dela pouk v tujem neumljivem jeziku slovenskemu dijaku, ve iz lastne izkušnje kot profesor tehnike. Mirno lahko reče, da je ljubljanska nemška realka poneumnjevalnica za Slovence. Sramotno je, da se morajo v kulturni Avstriji še prirejati taka zborovanja! Ne le slovenske srednje šole mora doseči slovenski narod, ampak tudi visoke šole si mora izvojevati. Delajmo na to, da se bodo v Pragi habilitirali docenti za bodoče slovenske visoke šole. Govornik nazdravlja prvemu slovenskemu docentu na čeških visokih šolah v Pragi.

Hrvaški poslanec Ivanišević spominja na Preradovićevo alegorijo slovanstva, ki je kakor kolos, ki pa se še ni pričel gibati. Sedaj pa je napačil čas, ko pričanja ta kolos kazati svojo silo, ki je nasprotnikom v strah in trepet. Govornik izjavlja imenom hrvaških poslancev, da se bočejo z vsemi močmi boriti za kulturne težnje Slovencev, od kojih napredka je odvisna zmaga celokupnega Jugoslovanstva.

V znesenih govorih so nadalje izražali svoje simpatije slovenskemu naprednemu dijaštvu v njega boju za slovensko šolsvo še državni poslanec Kalina in Dürich ter Rus dr. Markov.

Nato je na predlog tov. phil. Mravljaka shod soglasno sprejel sledeče resolucije:

Slovensko napredno dijaštvo, zbrano na javnem manifestacijskem shodu dne 19. novembra 1907 na Dunaju:

I. Protestira proti izvedeni ločitvi I. državne gimnazije v Ljubljani, ki ustanavlja v slovenski metropoli samostojni nemški zavod za 76 tujerodnih učencev, dočim se krati stoti-

nam slov. srednješolcev na slovenskem Stajerskem, Koroškem in Primorskem vsaka pravica do narodne srednješolske vzgoje.

II. Izreka svoje ogorčenje vsem onim krogom, ki so iz zgolj osebnih ali strankarskih ozirov privolili v ta nečuvveni napad na slovensko narodnost ter si ga upajo še zagovarjati kot narodno pridobitev.

III. V očigled žalostnemu dejstvu ustanovitve že drugega samostojnega zavoda za malo tisočev kranjskih Nemcev zahtevamo takojšnjo ustanovitev oziroma poslovenjenje obmejnih srednjih šol za stotisoče slovenskih Stajercev, Korošcev in Primorcev.

IV. Izjavljamo, da smatramo od gotovih krogov toli slavljen »pridobitev« štirih slovenskih gimnazij na Kranjskem za pesek v oči javnosti, kajti srednje šole, na katerih se poučujejo najvažnejši predmeti v nemškem jeziku in kjer so odmerjene slovensčini dve tedenski uri, nemščini pa štiri, niso slovenske, pač pa nemške srednje šole za Slovence.

V. Ker se vlada upira upravičenim zahtevam po slovenskih srednjih šolah z izgovorom, da manjka učnih sredstev, pozdravljamo z zadovoljstvom zagotovilo slovenskih profesorjev, da hočejo do prihodnjega šolskega leta zagotoviti vse potrebne učne knjige.

VI. Odobravamo nastop slovenskega profsorskega društva za upravičene interese slovenskega srednjega šolstva ter najodločneje obojamo vladno terorizacijo društvenih odborikov. Pozdravljamo tozadevno resolucijo delegatov državne zveze avstrijskih profsorskih društev v Lvovu.

VII. Dokler vlada ne izpolni upravičene zahteve po ustanovitvi zadostnega števila slovenskih učnih zavodov, zahtevamo z vso odločnostjo, da se nastavlja na slovenskem ozemlju število slovenskega dijaštva sorazmerno številu slovenskih profesorjev.

VIII. Obračamo se do slovanskih državnih poslancev s prošnjo, da nas podpirajo v našem boju za poslovenjenje slovenskega srednjega šolstva.

Na predlog češkega posl. Hráskega a so obljubili navzoči poslanci, da hočejo te resolucije predložiti na primeren način parlamentu, ako le možno v obliki nujnega predloga.

LISTEK.

Čez trnje do sreče.

Povest.
(Dalje.)

Strah in prepovednost, ki sta davila Pavlo, sta izvirala iz bojazni, da zna priti na dan vse, kar je toliko časa s toliko težavo in bolestjo prikrivala, ako pokaže pismo, na katero je bila Elvira namignila. Nikdar se ni videla tako srditega in razdraženega, kakor v tem trenutku, in zazeblo jo je v dušo, ko je pomislila, kako bi nanj vplivalo, če bi mu zdaj zakrila resnico.

»Pavla — ti molčiš!« je v brezmejnem začudenju zaklical Anton. »Ti se ne upaš ugovarjati!«

»Pavla — govori vendar,« je silila tudi stara gospa. »Saj je vendar nemogoče, da bi bilo res, kar trdi Elvira.«

A Pavla ni bila v stanu govoriti. Samo odmajevala je z glavo. Njene ustne so se pač pregibale, a slišati ni bilo ničesar.

Elviri je to dalo novega poguma. »Zdaj ali nikdar,« ji je šinilo v glavo. Z izrazom škodoželjnega trumfa se je ozrla na svojega moža in hinavsko vzdihnila.

»Prisilil si me si sirovo, da sem govorila. Hotela sem ti priznati — a sam nisi hotel.«

»Na kaj se naslanja tvoja dolžitev,« je strogo vprašal Anton. »Tvoja

dolžnost je sicer bila, mi takoj vse povedati, a vsekakor zahtevam sedaj popolnega pojasnila.«

»Zdaj me še oštevaš, ker sem varovala tvojo hčer,« je navidezno užalostena vzdihnila Elvira. »Vedi torej, da ima Pavla skrivaj ljubezensko razmerje, kdo ve s kom, da si z dotičnim človekom dopisuje in mu prisega, da bo izpolnila njegove nade, da pa zdaj ne sme še govoriti, ker se tebe boji.«

»Lažete, lažete,« se je izvilo Pavli iz prsi. »Vsaka Vaša beseda je laž. A, sram vas bodi, jaz — jaz — jaz vas zaničujem.«

»Ti brezstidnica,« je v besni togoti zakrivala Elvira, »ti hočeš zdaj še tajiti, ko veš, da sem imela tvoje pismo v rokah.«

Elvira se je obrnila k svojemmu možu. Čutila je, da se nagiba zmaga na njeno stran in to ji je dalo zopet vso njeno smelost.

»Tisto pismo, ki je slučajno prišlo v moje roke ima Mirko,« je rekla Elvira. »To pismo je pač zadosten dokaz.«

Anton je hotel iti k vratom, da bi poklical Mirka, a Pavla mu je prestrigala pot.

»Ni treba Mirka klicati,« je rekla tiho in vzeši pismo iz žepa je je izročila očetu. »Tu je pismo — a četudi se da to pismo slabo tolmačiti, je vendar vse laž in obrekovanje, kar je rekla Elvira.«

Molče je vzel Anton pismo in je pazno prečital, potem pa je dal svoji materi.

»Komu si to pismo pisala?« je

vprašal mirno, a strogo in ker ni Pavla takoj odgovorila, jo je zgrabil za roko, jo zasukal k sebi in zakričal nanjo: »Govori — takoj.«

V zavesti svoje nedolžnosti se je Pavla iztrgala očetu iz rok. Ves njen ponos se je uprl temu nezaljubljenemu ponižanju in že je hotela očetu zalutčati v obraz tajnost njegove žene, ko je prihitela stara gospa in se postavila med Antona in med Pavlo.

»Ne tako,« je rekla sinu, »hotel posredovati, ali Anton jo je potisnil na stran. Bil je ves iz uma in ni imel nobene oblasti več nad seboj.«

»Odgovori naj, komu je pisala to pismo,« je besno zakričal. »Če ne odgovori in ne pojasni, jo spodim iz hiše, kakor se spode — vlačuge.«

Udarec z bičem bi ne bil Pavle tako zabedel, kakor ta beseda. Stara gospa se je tako ustrašila, da je pohitela k Pavli in jo prijala za roko, celo Elvira se je zganila, kakor bi se hotela stisniti in se narediti nevidno in Antonu samemu je bilo v trenutku žal, da se je dal obvladati svoji jezi.

V Pavli je vse trepetalo. Težko sopeč je stala sredi sobe in iz njenih oči je odsevala bolest, kakor bi bila zadeta na smrt. Obrnila je svoj pogled na očeta in ta pogled je bil tako brezmejno žalosten, da je Antona zazebelo v sree.

»Pavla — govori,« se dihnila stara gospa.

Pavla je tiho odkimala z glavo.

»Ne smem,« je rekla komaj slišno »še ne smem.«

Potem se je vzravnila počasi in je stopila pred očeta.

»Ni me treba poditi iz hiše,« je rekla, »ker pojdem sama. Pri spominu na svojo mater pa ti prisegam, oče, da so vse dolžitve krivične in da izvirajo iz gole hudobije. Pride čas, ko boš izvedel vse, in tedaj boš tudi spoznal, da sem se zate žrtvovala.«

Tiho, kakor v grobu je bilo v tem trenutku v sobi. Pavla je bila dobojevala svoj notranji boj, naj li govori ali naj molči, ali naj opere sebe in razkrinka maečo, ali naj se žrtvuje, da reši očetu čast in življenje. Odločila se je, da žrtvuje sebe. Pripravljena je bila vzeti nase celo sramoto, samo da obvaruje očeta in mu reši življenje. Se en pogled je vrgla na očeta, potem se je obrnila in je hotela oditi.

Anton je že odprl usta, da bi nekaj rekel, a na migljaj svoje matere je molčal. Stara gospa je pa hitro stopila k Pavli, ji položila roko okrog pasa in jo spremila iz sobe šepetaje ji na uho. »Pavla — bodi pametna — vse bo še dobro — le nikar ne obupaj.«

A Pavla se ni menila te tolažilne besede, v katerih je trepetala vsa ljubezen, ki jo je stara gospa gojila za svojo vnukinjo. Ni se zmenila niti za Elviro, ki se ji je s škodoželjnim posmehom umaknila, nego naravnost korakala proti izhodu. Ko je prijala za kljuko, so se vrata naglo odprla in v sobo je planil Mirko.

Ker Mirko niti pojma ni imel o tem, kar se je bilo zgodilo pred njegovim prihodom, je brez ovinkov vstopil v sobo.

»Ravno prav, da te dobim, Pavla,« je vzkliznil. »Davi so našli v trgu na cesti napol zmruženega starčka. Po dolgem trudu so ga spravili vendar še k zavesti. Zdravnik pa meni, da mu ni več pomagati. Prva beseda, ki jo je starček izpregovoril, je bilo tvoje ime. Ko je prišel toliko k sebi, da je mogel vsaj nekaj govoriti, je začel mlo prositi, naj poklečejo tebe, da ima s teboj govoriti o važnih stvareh. Slučajno sem prišel mimo županstva in sem izvedel za to željo starčkovo.«

Vsi so bili obstopili Mirka in pozorno poslušali njegovo poročilo.

»Kdo je ta nesrečnik,« je vprašal Anton. »Ali je domačin ali tujec?«

»Menda je nekaj krošnjar, Kočevci, kali.«

Pavla se je tako prestrašila, da je vsa zatrepetala. Nehote je pogledala na Elviro, ki se je bila že pri Mirkovih besedah zganila, sedaj pa, pri Pavlinem pogledu se tako prestrašila, da je skoro omahnila. Sree se ji je krčilo bojazni, da je najdeni starček njen oče in da Pavla kaj ve o njeni preteklosti. Rekla si je sicer, da to vendar ni mogoče, a strah, grozen moreč strah je ni hotel zapustiti. V tem trenutku je prišel po hodniku mimo odprtih vrat, grof Rotta. Elvira je pohitela k njemu in mu šepetaje nekaj povedala. Tudi grof Rotta se je prestrašil in potem odšel naglo iz sobe.

(Dalje prihodnjik.)

Nato je zaključil predsednik pomembni shod, nakar so zborovalci zapeli »Hej Slovani«.

Srbija in Črna gora.

Iz Beograda, 23. nov.

Znani dogodki v Črni gori dali so jugoslovanskemu časopisju dosti materiala za razmišljanje o odnosu med obema srbskima državama, med kraljevino in kneževino. Iz Cetinja se namreč hoče na vsak način dokazati svetu, da je zarota proti knezu Nikolaju bila inspirirana v Beogradu, s čemur se hoče sumničiti uradna in neuradna Srbija kot država, ki proti Črni gori intrigira in neti nezadovoljstvo naprednih elementov v kneževini proti obstoječemu režimu.

Jugoslovansko časopisje se je v presojanju vsega tega razdelilo v glavnem v dva tabora: na eni strani gros časopisja, ki veruje tem bajkam ravno toliko, kolikor je verovalo v istinitosti »atentata« na kralja Milana, ki je atentat proti sebi naročil, da more potem preganjati neljube mu radikale, a drugi del, sestojeci se iz »Beogradskih Novina«, tržaške obškurne »Slav. Misli« in spletskega policijskega organa »Našega Jedinstva«, veruje do pičice vsaki vesti iz Cetinja in napada — Srbijo. Ta lepa trojica je v poslednjem času dobila novega druga — v ljubljanskem »Slovenec«, Similisi simili gaudet — a vsi ti trije listi so medsebojno zelo slinili.

V »Slovenec« laže o aferi z bombami in sumničijo Srbijo sotrudnik »Beogradskih Novina«, osebnega organa kneza Nikole. Preteklo soboto je izšel v »Slovenec« dopis, pisan v Beogradu, a datiran iz Cetinja, ker belgrajski dopisnik »Slovenec« je duh, ki v nekih sekundah lahko preleti ves Balkan in pošlje istočasno lahko dopise iz Beograda, Cetinja, Skoplja, Soluna, Sofije itd. To pripominjam samo za to, ker »Slovenec« v svoji stevilki od torka, odgovarjajoč na brzojav srbskega tiskovnega urada, govori v svojem »odličnem« poročevalcu iz Cetinja.

V tem dopisu belgrajski dopisnik »Slovenec« pogreva cetinjske obdolžitelje proti Srbiji v »Beogradskih Novinah« in zato je srbski tiskovni urad poslal brzojavni dementi »Slovenec«, a obenem je poslal enak brzojav tudi »Slov. Narodu« kot največjemu slovenskemu listu in kot listu, ki je toliko resen, da ne lovi senzacij po belem svetu. Na ta dementi »Slovenec« odgovarja, da tendenca onega dopisa ni sestojala v tem, da se Srbijo diskreditira in da on, »Slovenec«, več veruje svojemu »odličnemu« poročevalcu (reporterju »Beogradskih Novina« in nekdanjemu ekspeditorju raznih časopisov!) več kot uradnemu srbskemu tiskovnemu biro-u, vsled česar vzdržuje vse njegove trditve.

Popolnoma naravno in to se je moglo od »Slovenca« pričakovati. Za njega morajo biti obskurne osebe verodostojnejše od take institucije, kakor je tiskovni urad, kjer se vsaka stvar dobro prevdara predno se pošlje v svet.

Ali zadevo treba pojasniti, ker je »Slovenec« neopravičeno sumničil in lagal. V Beogradu in v Srbiji sploh ni absolutno nikak zarota proti knezu Nikolaji bila aranžirana. V potrditev tega naj služijo naslednja fakta: Na cetinjskem dvoru se nahaja sedaj in se nahajala v času, ko je bil prijet tipograf Rajković z bombami, srbska princezinja Jelena, ki bi v slučaju bombardementa kneževnega dvora vsekakor tudi postala žrtev atentata. Kdo more sedaj dvomiti v največjo vestnost preiskave srbskih oblastnih pri črnogorskih emigrantih? In ta preiskava se je končala s tem, da se pri teh emigrantih ni našlo ničesar, kar bi jih moglo kompromitirati. Že sam ta fakt govori dovolj jasno, da v Srbiji ni mogla biti skovana nikak zarota proti knezu Nikolaji. Razun tega treba vedeti, da je tipograf Rajković navadna propalica, ki vsled svojih moralnih svojstev nikjer dela ne more dobiti. In s tako propalico bi stopali v zvezo črnogorski politični beguni? To naj veruje »Slovenec« in njegov belgrajski, pardon, cetinjski »odlični« poročevalci!

V dotičnem dopisu v »Slovenec« in v listih navedenih zgoraj, se govori prikrito, pa tudi jasno, da neti nezadovoljstvo v Črni gori uradna in neuradna Srbija — radi izvestnih ciljev.

Smešno in neumno. Kako aspiracija more Srbija imeti na Črno goro? Že fakt, da sta ti dve srbski državi medsebojno ločeni po novobazarskem sandžaku, ki je kakor klin zabit med kraljevino in kneževino, izpodbija zadostno take in slične trditve. Še neumnjejša je trditev, da v Beogradu obstoji neka dvorska kamarila, ki da izrablja starost (!) kraljevo, pa v njegovem imenu ruje proti Črni gori! Pred vsem kralj Peter ni tako

strašno star, nego sorazmerno mlad in zelo bister mož, pa tudi ko bi temu ne bilo tako, je Srbija ustavna država, v kateri vodi zunanjo politiko parlamentu odgovoren minister zunanjih zadev in ne kralj, ali celo kak »kamarila«. »Slovenec«v dopisnik tega seveda ne more pojmiti, ker za njegovo častnikarsko delo (lokalna reportaža) se ne zahteva poznavanje takih reči in od »Slovenca«, ki menja samo za to živi, da svoje čitatelje hrani z raznimi senzacijami, se tudi ne more pričakovati, da bi na take reči pazil, kakor ni pazil niti takrat, ko je pisal, da hrvaški poslanec priznava, da je Ogrska njegova domovina, za to, ker je rekel, da nad glavo predsednika ogrskega parlamenta visi grb tudi njegov domovine. Supilo je tukaj mislil na Dalmacijo (on je Dalmatinec), ker visijo nad glavo predsednikovo grbi vseh dežela krone sv. Stefana, ali vedno dobro informirani »Slovenec« tega seveda ne zna in za to je Supila takoj proglasil — za izdajalca, a sebe — za ignoranta.

»Slovenec« pravi, da ima sedaj, po brzojavu srbskega tiskovnega urada, besedo njegov »odlični« poročevalec iz »Cetinja«. Radovedni smo lahko, kako se bo glasila ta gromka beseda — belgrajskega, pardon, cetinjskega Hefajsta!

— ut.

Znižanje davka na sladkor.

Dunaj, 24. novembra. Prihodnji teden se bodo nadaljevale konference med finančnim ministrom in poslanci raznih strank zaradi znižanja davka na sladkor. Finančno ministrstvo se še vedno zoperstavlja zahtevi raznih poslancev, naj bi se ta davek znatno znižal. V finančnem ministrstvu se sklicujejo, da je sedaj za državo najnujnejša naloga saniranje državnih financ, za kar bo morala doprinesiti država znatne žrtve. Razun tega zahtevajo poštne uslužbeni povišanje plač, kar bo zopet znašalo par milijonov. Vrhutega se nadaljuje agitacija, naj bi se zopet znižale poštne in brzojavne pristojbine, ki so se šele letos povišale. Z ozirom na to se finančno ministrstvo noče odpovedati dohodkom iz davka na sladkor.

Ogrsko-hrvaški drž. zbor.

Budimpešta, 24. novembra. Na včerajšnjo interpelacijo poslanca Lengyela, naj bi vlada nemudoma ukrenila vse potrebno za ustanovitev samostojne ogrske banke, je takoj odgovoril ministrski predsednik dr. Wekerle, ki je izjavil, da dejanski ni proti predlogu, ki namerava doseči isto, za čemer stremi neodvisna stranka. Toda v prvi vrsti je treba sedaj urediti mednarodno razmerje kot neobhodno potrebni predpogoj za samostojni razvoj. Le na ta način je mogoče pospeševati gospodarsko samostojnost ter je mogoče tudi ustvariti predpogoje za banko. Ogrska mora zbirati moči, ki so za samostojnost neobhodno potrebne. Ministrski predsednik je prepričan, da se leta 1910. razdvoji sedanja skupna banka ter se ustanovi za Ogrsko samostojna banka. — Potem je trgovinski minister Kossuth polemiziral s poslancem Lengyelom, češ, da se neodvisna stranka ni odpovedala nobenemu svojemu načelu. On je bil, ki je zastopal v ministrskem svetu zahtevo, naj se bančno vprašanje popolnoma izloči ter s tem svojim stališčem tudi prodril proti odporu Avstrijcev. Lengyelov predlog je bil odklonjen; zanj so glasovali le desidentje in Hrvatje. — Posl. Bozoky je interpeliral, zakaj se daje rimsko-katoliškim kompetentom prednost pri srednješolskih učiteljskih službah, češ, da sedanji naučni minister spravlja v nevarnost verski mir v deželi. — Naučni minister grof Apponyi je odgovoril, da je očitane neutemeljeno. Pristaš je popolne verske enakopravnosti. Kmalu predloži zbornici zakonski načrt, ki mu bo namen, da se taka enakopravnost popolnoma izvede ter dobe katoliki avtonomijo.

Hrvaško-madžarski konflikt.

Budimpešta, 24. novembra. Vlada si je oddahnila, ker desidenti neodvisne stranke ne bodo obstruirali proti pooblastilnemu zakonu. Obstruirali bodo zopet Hrvatje sami. Pač pa bodeta govorila proti predložitvi tudi poslanca barona Banffyja in Eötvösa. Ministrski predsednik dr. Wekerle je izjavil, da se zanaša, da zbornica sprejme pooblastilni zakon najpozneje v desetih dneh, nakar bo parlament takoj začel razpravljati o kvoti.

Razun hrvaških se tudi nemadžarski poslanci pripravljajo naj bolj proti izjemnemu zakonu. Neki hrvaški poslanec je baje povedal, da se vsak hrvaški poslanec pripravlja na peturni govor. Potemtakem ni prav nič upanja, da bi vlada po tem skrajšanem potu spravila nagodbo pod

streho do konca leta. Potem ne preostaja nič drugega, kakor razpustiti državni zbor. Vest o razpustu se poluradno zanikuje.

Spravna akcija s Hrvati se je prekinila, ker je predsednik zbornice Justh, ki je napeljal spravo, odšel na svoje posestvo v Mako. — Hrvaški delegat Tuškan je včeraj naprosil brambovskega ministra Jekelfallusa, naj bi vzel v roke pomirjevalno akcijo med Hrvati in Mažari. Minister je ponudno vljudno, a odločno odklonil.

Za avtonomijo Bosne in Hercegovine.

Sarajevo, 24. novembra. Z ozirom na vesti, ki so se raznašale zadnje čase po časopisih, da je treba izvršiti spremembo na najvišjih mestih pri deželni vladi, razglašala se sedaj z merodajnega mesta, da to stvar sprožil list »Bosnische Post«, ki pa nima nikakih zvez ne z ministrom baronom Burianom niti z deželno vlado.

Portugalska pred revolucijo.

Madrid, 24. novembra. Protidinastično gibanje na Portugalskem se baje podpira z angleškimi denarjem. — Prestolonaslednik je prosil kralja, naj spremeni svojo politiko, ali pa se naj odpove njemu na ljubo. Zaradi tega je kralj pregnal svojega lastnega sina na samotni grad Villa Vicos, 1000 milj od Lisabone. Prestolonaslednik Louiz Philippe, vojvoda Braganški, je šele 20 let star, a zelo odločen in izobražen.

Konec vstašev v Maroku.

Pariz, 24. novembra. Iz Melile je došla vest, da so v gorovju Kebdani sultanove čete obklopile vstaše ter jih popolnoma uničile.

Shod poštne uradnikov

je bil včeraj popoldne ob veliki udeležbi v salonu »Ilirija«.

Otvoril ga je predsednik ljubljanske podružnice društva poštne uradnikov oficijal Majer, ki je prisrčno pozdravil vse navzoče, zlasti državnega poslanca Ivana Hribarja (živalni živio-klici), kateremu se je zahvalil, da je prišel na shod, da sliši opravičene zahteve poštne uradnikov. Pozdravil je zastopnika direktorije komisarja Medica ter zastopnike raznih uradniških organizacij, kakor poštarjev, oficijantov in kolege iz Tržiča. V nadaljnjem govoru je povedal govornik, da istočasno zborujejo poštne prometni uradniki v Avstriji še na 35 krajih z istim dnevnim redom in istimi zahtevami. Na zborovanje so prišli pozdravi od vseh podružnic, ki žele veliko uspeha in edinstvo.

Vsi poštne prometni uradniki in vsi uslužbeni pošte žive danes v takih razmerah, da je neizogibna katastrofa, če merodajni faktorji ne store pravočasno svoje dolžnosti. Z velikim pompom so pred 2 leti dali nekaj, a po drugi strani so prav toliko vzeli. V 8. razred pride poštne uradnik šele pri Sv. Križu. (Dobro-klici). Govornik je kritiziral končno uradne prostore poštne uradnikov in njih uslužbenec.

Državni poslanec župan Hribar je pozdravil zborovalce izjavil, da se mu je zdela dolžnost odzvati se povabilu. Veseli ga, da je spoznal iz tiskanega poročila težnje poštne uradnikov. Opravičeno je, da se njih službene razmere spremene in izboljšajo. Za poštne uradnike se je doslej gotovo premalo storilo zato, kar oni store poštne upravi. Tudi sedanji trgovinski minister dr. Fiedler je dejal, da bo treba več zanje storiti. Govornik upa, da se to v resnici zgodi in obeta, da bo z vso močjo pospeševal težnje poštne uradnikov za izboljšanje njih gmočnih razmer. Zato naj se ljubljanski poštne uradniki, ki jih je gotovo velika večina njegovih volilcev (Klici: Vsi, prav vsi!), obračajo nanj in do Jugoslovanskega kluba in naj imajo zaupanje nanj. (Živahno ploskanje).

Nato je o napredovanju poštne uradnikov v plači poročal oficijal Sirk. Iz njegovega zelo obširnega poročila, ki je bilo preveto s trpkimi izrazi, omenjamo na kratko sledeče:

Poštne uradniki žele samo toliko plače, da se bodo mogli pošteno preživljati. S samimi lepimi obljubami jim ni nič pomagano. Le dolžnosti se jim predpisujejo. Službeni prejemki, uveljavljeni pred 20 leti, so bili že pred 10 leti nezadostni in nezadostnost se kaže sedaj še v veliko hušji meri po kratki dobi od ureditve plač leta 1898. »Izboljšanje« morajo plačevati uradniki sami s tem, da se poslabša napredovanje v višje stopinje. Pred uredbo plač je čakal praktikant 2—3 leti, asistent 5—6, oficijal 7—8 let do prestopka v višji razred, sedaj pa čakajo praktikantje 6—8, asistentje 8—10, oficijali 10—16 let.

Vzrok tem neverjetnim toda žal resničnim dejstvom tiči v sistematičnem postopanju poštne uprave in popolni odvisnosti od finančnega ministrstva, katero si je vobilo v glavo, da se za pošto nič ne dovoli. L. 1902. se je izvedla tista nesrečna reorganizacija, s katero se je opustilo 2000 mest v 11. in 10. čin. razredu, namesto njih so se pa pritegnile cenejše delavske moči, pomožni uradniki. To postopanje je povzročilo obupen položaj, kateremu se je z elementarno silo dalo duška l. 1905. Trgovinsko ministrstvo je uvažujoč resnost položaja razglasilo takrat, da se je za izboljšanje avanzma napravil načrt, ki bo v vsakem oziru zadovoljiv. V resnici je bil pa docela nedostaten, zato se je na vsepoštnem shodu leta 1906. zavrnil. Vendar ministrstvo je ostalo pri njem in ker ga izmed poslancev ni nihče kritiziral strogo in razmeram primerno, je poštna uprava praznovala zopet enkrat zmagooslavje.

V tem načrtu se poštne praktikantje niti omenili niso in pri imenovanju teh za asistente se je hotela delati med njimi razlika. Vsled drezanja je poštna uprava obljubila, da bodo vsi praktikantje brez izjeme iz leta 1902. o Božiču 1906. imenovani za asistente.

Ker obljube ostanejo le obljube, se to ni zgodilo niti do julija letošnjega leta! Nujni predlog vložen v tem oziru se je odkazal proračunskemu odseku in tam še danes čaka rešitve.

Po prizadevanjih poštne uradnikov je zahtevalo trgovinsko ministrstvo specialno za izboljšanje avanzma iz XI. v X. razred 112.000 K, katere je proračunski odsek tudi dovolil. Med tem je prišla uredba plač in pokopala to predlogo. Naj bi nova zbornica poiskala tisti predlog in ga hitro rešila!

Avanziranje se mora izvršiti po vrsti in proti vsakemu predpostavljajo najodločnejše protestirajo poštne uradniki.

Leta 1909. nastane katastrofa za poštne prometne uradnike, ko bo izboljšanje po gori omenjenem načrtu izvršeno, ako se ne bo s pravnimi sredstvi prej preprečila. Po tem načrtu imelo bi priti v IX. razred do konca leta 1909. skupaj 1419 oficijalov. Poštne uprave bo pa kaj težko spolniti ta načrt, razen če višja mesta v zelo obilnem številu pomožni in pa vse 35letne pošlje v pokoj. Država bo morala to storiti, če bo hotela do konca leta 1909. izenačiti števila mest v spodnjih treh razredih. Oficijalov bi bilo potem 2675; ker bi se pa vsako leto spraznilo le okoli 200 mest, moral bi oficijal iz leta 1909. čakati 13 do 14 let, da pride v IX. razred. Še slabše stališče bodo imeli asistentje, ker bi trajala asistentska doba 12 do 13 let.

Da se to kolikor mogoče prepreči, treba je poštne uradnikom se pobrigati zato. Med drugim se mora delati na to, da dosluženci prisilno stopijo v pokoj. Nekateri so se dali upokojiti, a še delajo. Ali se je 35letna službena doba upeljala uradništvu v prid ali je le humberg?

Izvršiti se mora časovni avanzma. Če se zahteva, da pride praktikant z adjutom po preteku 2 let, asistent 6 let, oficijal 7 let in kontrolor po preteku 8 let v višji razred, da doseže torej po 23 letih potom bienij in trienij plačo 8. razreda, ni nič pretiranega zahtevano. (Ploskanje).

O službeni pragmatiki je govoril oficijal Šemrov. Načrt zanjo se izdeluje v finančnem ministrstvu in bo izpadla ta pragmatika drugače, kot si žele poštne uradniki. Kot se kaže, se pri službeni pragmatiki ne gre za uradniške zahteve. Pragmatika je bila doslej program uradništva, zdaj je pa program vlade. Službena pragmatika, ki jo vlada zdaj ponuja, ima namen spodkopati tla vsakemu organizatoričnemu delu, kakor se je to zgodilo na Ogrskem, ter omejiti prosto izražanje misli uradnikov.

Osrednja zveza državnih uradniških društev je pa izjavila, pod katerimi pogoji bi bila službena pragmatika sprejemljiva. Ti pogoji so: 1. pogoji za vsprejem v državno službo; 2. odprava sustentacijskega rezerza za praktikante in zvišanje adjuta na 1200 K; 3. časovni avanzma, da pride vsak uradnik po 23 službenih letih v 8. čin. razred; 4. očitna kvalifikacija s pravico ugovora; 5. maksimalen čas službe; zahteva se 6urno delo, za vsako uro več pa po 1 K; 6. pravica na dopust po službenih letih; 7. nedeljski in praznični počitek; 8. ureditev disciplinarnega postopanja na podlagi modernega sodniškega postopanja; 9. odprava časovni neomejenih disciplinarnih kazni in znižanja plače; 10. ustanovitev personalnih komisij; 11. natančne določbe, kdaj ugasne službena pogodba; 12. taksativne določbe glede zasebnopravnega jamstva in povračila škode napram državi in odkazanje tozadevnega postopanja rednim sodiščem; 13. ureditev pokojnin in oskrbin; 14. določitev pravice do pokojni-

ne in pravice do oskrbnine za zapuščence tudi v slučaju kazenske odpustitve. — K izdelavi pragmatike naj se pokličejo tudi uradniki.

Strogo je ločiti uradnika v službi od uradnika izven službe in se je odločno upreti kratenju državljanskih pravic uradnika in umešavanje v njegovo privatno življenje pa bodi direktno ali indirektno. Tudi ugovarjajo poštne uradniki, da bi se razločevalo med oženjenimi in samskimi uradniki. Pravica do plače in do povišanja mora biti za vse enaka, neodvisna od takojimenovanega zadržanja izven urada. Nadalje se še energično ugovarja, da bi se poštne uradniki šikanirali z brezpomembnimi uradniki ukazi in naredbami od strani načelnikov in predstojnikov. (Živahno ploskanje in pritrdjevanje).

Nato je bila soglasno in z navdušenjem sprejeta sledeča

resolucija.

Poštne prometni uradniki, zbrani danes na Dunaju in v 35 mestih Avstrije zremo z največjo skrbjo na dan za dnevom rastočo draginjo vseh življenjskih potrebščin, katerih neznosne cene se z našimi dohodki nikakor ne morejo zenačiti. Apelujemo nujno na visoko trgovinsko ministrstvo in državno zbornico, da vendar enkrat uredita napredovanje v plači, ki že desetletja zastaja in ne pomenja samo sramotnega ponižanja napram drugim enakim uradniškim kategorijam, ampak tudi neprestano proletiziranje velikega delavnega in odgovornega stanu. Poštne prometni uradniki uvidimo, da je saniranje naših neznosnih razmer le mogoče, ako se skrajša doba čakanja v nižjih, činovnih razredih, in sicer: za praktikante najdalje na 2 leti, za XI. čin. razred na 6, za deseti na sedem in IX. na osem let. Nadalje protestiramo, da bi se opustila sistemizirana mesta v našem stanu in zahtevamo odločno, da se vsa mesta voditeljev uradov v poštne prometni službi ohranijo tem prometnim uradnikom. Ker pa treba, da se z vreden materialne strani reši tudi pravna, ponavljamo, da moramo redno opravljati le takrat svoje vedno rastoče naloge prometne službe, ako se pravice in dolžnosti natanko ločijo in se disciplinarno postopanje uredi po modernem duhu. Zahtevamo torej, da se nam da službena pragmatika, kakršno je izdelala osrednja zveza avstrijskih uradniških društev in po navodilih, ki jih je pokazalo poročevalčevo poročilo.

Potem ko je še predsednik pozival zborovalce na edinstvo in solidarnost, je zaključil shod.

Naša zanemarjena mladina in Kranjska oblastna ji mačeha.

»Splošno slovensko žensko društvo« je priredilo snoči v »Mestnem domu« svoje drugo letošnje predavanje. Predaval je sodni tajnik gospod Milčinski o zanemarjeni mladini na Kranjskem in o sredstvih v njeno rešitev. Reči se sme, da še nobeno predavanje ni bilo z lepa sprejeto s toliko hvaležnostjo kot to. Povsod pri nas, zlasti pa v ljubljanski okolici, je mladina tako zanemarjena, da je groza in životopisi še ne šli odraslih deklic, katere životopise je včeraj gosp. predavatelj prebral, so nara podali strašno sliko o razmerah v gotovih rodbinah. Žalostne posledice dotičnih razmer se kažejo predvsem na otrocih.

Gospod govornik je izvajal sledeče misli:

Vzgoja otrok je javna zadeva, zato moramo vsi delati zanje. Gorje otrokom, ki nimajo staršev, ker pri nas občina, dežela in država ne skrbje zanje. Dobrodelnost deluje na tem polju najbolj in najbolje, če je organizirana. Ker je pa te dobrodelnosti malo, zato smo sami krivi zanemarjenosti naše mladine.

Pri nas na Kranjskem sme vsakdo v rejo vzeti kakega otroka, zato se pogosto in navadno zgodi, da so taki otroci največji reveži. Hiraajo in mnogo jih pomrje, ker se zanje premalo brigajo. Na Stajerskem je drugače. Najdeniščniki imajo in v rejo jih sme vzeti, kdor ima posebej dovoljenje od oblastva, o katerem vedo, da je zdrav, da ni pijanec, da ni na slabem glasu, da ne bo rejenca obrtno izkoriščal. Rejenstvo se strogo nadzoruje od raznih organov in je v to nameriščen poseben deželni nadzornik. Tak deželni zakon bi se moral uvesti tudi pri nas na Kranjskem.

Za otroke se pri nas sploh malo skrbi. Posledica tega se vidi zlasti v ljubljanski okolici na Viču, Vodmatu in Mostah. Otrok je treba vedno nadzorovati, sicer se izpriči. So otroci pri 6 letih, ki krajejo, pije žganje, kolnejo. Za otroke v predšolski dobi so otroške varovalnice, ki ga varujejo pred pohajkovanjem. Otroci so v njih ves dan, zvečer jih pa starši, ki morajo čez dan delati, vzamejo domov. Take varovalnice ni na Kranjskem nobene. Ona pri Sv. Florjanu v Ljubljani je le za par zimskih mesecev. Potrebne so varovalnice zlasti, kjer

so delavske rodbine in gresta oče in mati na delo. V Ljubljani bi kazalo razširiti otroške vrste, ustanoviti jih pa predvsem v ljubljanski okolici.

V šolski dobi je nvarnost za iz-prijenje otroka še večja. Tu pridejo najprej v poštev sirotišnice. V Ljubljani imamo le Marijanišče in Lichtenurnov zavod, ki pa morata zaradi pomanjkanja prostora odklo-niti 90% prosilcev za sprejem. Nove sirotišnice bi se morale ustanoviti, teh ne kaže povečavati, ker ni dobro preveč otrok na enem kupa. Bile naj bi pa v okolici.

Mnogi starši nimajo časa vzgajati otroke v šolski dobi, zato jih skušajo oddati v kako zavetišče. V Marijanišču je 60 takih dečkov-alecev, za deklice pa na ta način ni nič skrbjeno. Ustanoviti bi se morali v Ljubljani in okolici dnevni domi ali dnevna zavetišča pod strogim nadzorstvom zavetiščne-ga sveta. Gojiti bi se morale v njih zlasti telovadba. S tem bi si vzgojili delavni naraščaj namesto nadležne fakinaže. Taki domi ne stanejo veliko in bi se naj združili z varovalni-cami in gospodinjskimi šolami.

Ako je otrok že izpriden, ga je treba poboljšati z umno vzgojo. Na-pačno je menje gotovih krogov, da je briga za izprideno mladino le šport, kar mislijo tudi c. kr. in druge obla-sti. Vzgoja naredi človeka to, kar je. Največji hudočedeči so navadno imeli slabo vzgojo. Koliko stroškov in gorja napravi tako ljudje svojim soži-večim. Malopridnega otroka se da po-boljšati, le pri prav malem številu to ni mogoče. Treba jih je znati strokov-no vzgajati. V neki taki vzgojevalni-ci jih poboljšajo 86% izmed njih.

Izpridenih deklic je v Ljubljani in okolici toliko kot na vsem ostalem Kranjskem. Pri 10 letih prenočujejo po vojašnicah, krajevo, goljufajo. Še solarice so! Ne zgrajamo se nad nji-mi, ampak nad deželno in državo, ki ne stori ničesar zanje! (G. predava-telj je tu prečital par živopisov ta-kih deklet. Vzrok izpridenosti so vse-lej starši!) Za taka dekleta morajo biti poboljševalnice. Dežela kranjska jih je zavezana ustanoviti, država pa vzdrževati.

Tudi izpridenih dečkov se nam ne manjka. Za nje imamo v Ljubljani prisilno delavnico, ki je pa tako grd madež za nas kakor španska in-kvizicija, če bi jo še imeli. V tej de-lavnici se sploh malo takih dečkov spreobrne, pravzaprav pa nič. To je vzrok tudi, da pridejo skupaj s kori-gendi drugih dežel, kateri korigendi so še slabši od naših. Dežela smatra prisilno delavnico le kot trgovino, zato je zadovoljna, da dobi gotove krajezarje od vsakega ondotnega pri-silnega prebivalca. Poboljševalnica se ima ločiti od prisilne delavnice.

Druge poboljševalnice za dečke pri nas je salezijski zavod na Ra-kovniku, ki ima že lepe uspehe in se mora še razviti. Dečke ni le treba učiti v šoli, ampak morajo ti tudi delati in se priučiti kakega rokodelstva.

Da se naša zanemarjena mladina poboljša, treba, kakor že rečeno, raz-nih zavetišč in varovalnic za njo. Kje vzeti denar? Naš državni zakon je zelo pomanjkljiv glede prisilne na-domestne vzgoje. Občine so nekatere res revne, druge pa tudi, če bi mogle, ne dajo za tako vzgojino denarja. Naj bi torej dežela prevzela del teh stroškov nase in jih iztirjala od star-šev, kjer se dajo iztirjati. Pri nas je potrebnih 100—150 otrok prisilne vzgoje, vsega skupaj imamo pa le 6 ustanov po 200 K v ta namen. To ne zaleže skoraj nič. Tudi sirotinski za-klad bi se moral okrepiti in ne pode-ljevati sirotam, ampak zanemarjen-cem. Na Stajerskem so ga okrepili z davkom na lov, prostovoljne javne dražbe in čisti dobiček hranilnic.

Za zanemarjeno našo mladino se mora začeti takoj delati. 60letnica ce-sarjevega vladanja se ne bo na noben način lepše praznovala, kakor s ta-kim dobrodelnim delom. Tudi župan Hribar je zelo naklonjen temu na-menu. Ker so tudi deželni poslanci zato, je upati, da se v najkrajšem ča-su store prvi koraki v to, v kar je tre-ba tudi srca in dela.

Ustanovi naj se društvo v varstvo otrok (živahno odobranje), v njem naj se osredotoči vsa dobrodelnost za našo zanemarjeno mladino, zlasti naj pa naše dame kot ljubiteljice slovenske mladine delu-jejo v njem z vso lastno jim neutrudlj-ivostjo. Naj agitirajo one, da se tako društvo čimprej ustanovi in da bo imelo čim lepših uspehov!

Viharno ploskanje mnogobroj-nega občinstva zlasti mnogoštevilnih naših dam je sledilo izbornemu pre-davanju.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 25. novembra.

— **Zehvala in zaupnica po-slanca Hribarja.** Iz izvrševal-nega odbora narodno-na-predne stranke se nam poroča, da se je pri seji, dne 23. novembra

1907 izrekla poslanca Hribarju so-glasno izrekla zahvala za nje-govo dosedanje delovanje ter se mu soglasno izrazilo po-polno zaupanje.

— **Lepi narednjaki** so idrijski klerikali. Cerkveni pevci pod vod-stvom dekana in poslanca Arka so za svojo priredbo v počast sv. Cecilije pošiljali tudi samonemška vabila. Ali ni to škandal, da vabijo Sloveni v izključno slovenski Idriji na svoje koncerte z nemškimi vabili. Kleri-kalne izdajice so pač enaki v Idriji kakor v Ljubljani. Ob tej priliki si dovoljujemo izraziti začudenje, kako so mogli nekateri idrijski naprednjaki posetiti ta koncert cerkvenih pev-cov na čast sv. Cecilije. Vprašamo, kako se to v danih razmerah strinja z absolutno svobodomiselnostjo? Za kazen so morali poslušati ganljivo pridigo poslanca Arka o sv. Ceciliji, o kateri je kvasil prave prismođarije. Še kak starokopitni žup-nik v najbolj zakotni vasi bi ne go-ovoril tako. Ali so izvestni krogi že pozabili na vse neštete lumparije idrijskih klerikalcev! Ali ne poznajo jezuita Arka? Slej kakor prej mo-ralo bi veljati načelo: s klerikalci prav nobenega stika nikjer in nikoli.

— **Promocija.** Gosp. Arnold Pernat, pravni praktikant pri or-moški sodnji, je bil na graški uni-verzi dne 21. novembra promoviran doktorjem prava.

— **Poštna vest.** Poštni oficijal Emil Ankerst v Ljubljani je imenovan poštним kontrolorjem za Opatijo.

— **Spremembe pri državni železnici.** Premošeni so: stavbni komisar Julij Haas iz Ljubljane v Beljak, pristav Fr. Janoušek iz Ajdovščine v Spiljiti pristav Jakob Koch iz Javornika za postajenačelnika v Pračino. Volonter v Lesoah Al. Škof je izstopil iz službe pri drž. železnici.

— **Iz gledališke pisarne.** Jutri, (nepar) se ponovi veseliga „Ve-lika srenja“, ena najduhovitejših in najzabavnejših novitet dunajskega dvornega gledališča. Glavne vloge so v rekah dam: Danilove, Kreisove, Ronovske ter gospodov Nučiča, Dragutinoviča, Danila in Top-laka.

— **Slovensko gledališče.** Dobro še pomnimo duhovito Lotharjevo ko-medijo „Kralj Harlekin“, ki se je z lepim umetniškim uspehom dala pri nas pred štirimi leti. Lothar je izbo-ren tehnik v kompoziciji in dialogu; to se je videlo v soboto pri njegovi „Veliki srenji“. Komedijska je še nova; 2. marca t. l. je bila nje pre-miera na dunajskem dvornem gleda-lišču in uspela je z neobičajnim aplav-zom. Naša intendantca se je požurila z uprizoritvijo igre, tako, da je naše gledališče eno izmed prvih v pro-vinci, kjer se je dala ta veseliga. Snov sama na sebi je zelo preprosta, rafinirana pa je nje tehnična stran. Visokih idej v igri seveda ne bo nihče našel, zato pa zabava s fino pointiranim dialogom in s svojo pe-rečo satiro na velikomestne liaisons. Višek dejanja je v 2. činu, ko pride varani zakonski v stanovanje lju-bimca svoje žene, najde pri njem svojo ljubo Fiametto, a mesto da bi se krvavo maščeval, pijejo vsi trije šampanjca v proslavo nove zakonske dvojice, ministra Marianija in njegove dosedanje ljubice Fiamette. Mariani se je bil pravkar pripravil, da bi se definitivno ločil od ljubice, a njen mož ga v odločilnem trenutku prisili, da jo mora poročiti. V tem tiči zabavna tragikomika. Vpletene so pa vmes intrige žensk, prijateljev in slug, tako da ohrani dejanje do zad-njega pozornost gledalčeve, dasi so razne kombinacije neverjetne. Igralo se jo vobče dobro, vendar je priča-kovati, da se bo pri reprizi vršilo vse bolj ugajeno. Gospa Danilova je z malo afektirano eleganco igrala koketno ženo, ki koncem tretjega de-janja hiti že k tretjemu možu v ob-jetje. G. Nučič (Mariani) je bil pre-več agilen; manjkalo mu je tiste aristokratske lene živahnosti, ki se niti v afektih ne razburja. G. Draguti-novič je dobro pogodil vlogo va-ranega soproga, ki celo ljubezenske afere spravlja v borzno špekulacijo. Gospa Kreisova je temperamentna igralka, v prvem dejanju še naivka, ki lovi moškega z nerodnimi sredstvi, a v tretjem dejanju — po preteku treh let — že rafinirana koketka, ki naravnost vsiljivo omreži moža. Uga-jal nam je g. Danilo kot parvenu, ki ima lokavemu slugi (g. Povh) zahvaliti svojo brzo kariero. Slab je pa bil g. Toplak, ker vloge ni znal, je hrvatil. Gospa Ronovska kot skrbna mamá in g. Molek kot ho-telski ravnatelj sta zadostovala. — Zabavna satira zasluži pri reprizi boljši poset, kakor ga je v soboto doživela.

— **Sestanek slov. trg. društva „Merkur“** je bil v soboto, dne 23. novembra prostorih v gostilniških „Narodnega doma“ ob obilni udeležbi. Na sestanku je govoril g. Šivester Škerbinec o svetovni trgovini in

o avstrijskem eksportu. Govornik je pojasnjeval pomen svetovne trgovine ter nato prešel na eksport Avstrije. Avstrija je sedaj napol agrikulturna in napol industrialna država. Govornik je podal interesantne statistične po-datke o predmetih, ki jih Avstrija izvaž, med katerimi so najvažnejši les, sladkor, živina, žito, steklo, du-najska drobnarija, lesni izdelki, vol-neno blago, kože, železo, papir, po-sebno šolski zvezki, volna, perutnina, perilo in obleka, sočivje in kovinski izdelki, premog in jajca. Dalje je omenjal g. Škerbinec izvoz vžgalic v Azijo, ki pa ga je Japonska v zadnjih letih precej izpodrinila in izvoz sre-brnih Marija Terezijinih talarjev, ki so v mnogih krajih Azije in Afrike še sedaj v prometu. Slednjč je gosp. govornik omenjal naprave in udob-nosti, ki pospešujejo izvoz; med temi je v prvi vrsti močno razvito paro-brodstvo, znižani tarifi za blago, na-menjeno v inozemstvo po železnica-h, ekspozne premije in ugodne trgovske pogodbe. Koncem svojih izvajanj je žel g. predavatelj obilo priznanja. Za tem je pojasnil g. dr. Marn na željo gosp. Megliča, kaj so trgovske pogodbe in kake ugodnosti imajo od njih posamezne države. Za tem sta izrazila gg. Železnikar in Drčar željo, naj bi se društvo zavzelo za to, da se že vendar napravi konec nezno-snim razmeram pri oddaji in prejemu blaga na državnem in južnem kolodvoru v Ljubljani. Slednjč je obrazložil gosp. Berjak slučaj umazane konkurence od strani neke židovske tvrdke. Tajnik društva g. Golob je pripomnil, da bo zadevo glede kolodvora in glede umazane konkurence predložil odboru. Sklenilo se je še, da se priredi pri-hodnji sestanek, na katerem bo pre-daval g. dr. Windischer v soboto, dne 7. decembra t. l. v hotelu „Iliriji“. Za tem se razvila živahna prosta zabava s petjem društvenega zbora.

— **Zalaznikov angelček** je Ciril-Metodovi družbi zopet prinesel 11 K. Vsega skupaj je ta nabiralnik dal letos 100 K. To je prvi angelček, ki je donesel letos naši šolski družbi stotak, znamenje, kako narodna je Zalaznikova trgovina. Kateri angel-ček donese drugih 100 kron letos?

— **Mlekarna v Ljubljani** je že registrirana.

— **Poročilo** se je danes v Ribnici gosp. c. kr. davčni asistent Fran Jenko iz Logatca z gđ. Mici Pri-jatelj iz Ribnice. V Vrbi na Koroškem se je poročil ondotni učitelj g. Anton Coriary z g. Ursulo Šu-ster. Poročil se je nadalje magister pharm. g. Ivo Pongračič z gđ. Ivko Čopovo iz Delnic. Bili srečni!

— **Državni subvenciji.** Za vzdrže-vanje višje dekliske šole v Ljubljani je dobila mestna občina 3000 kron državne podpore. Olepševalno društvo v Rožni dolini pri Ljubljani je do-bilo državne subvencije 500 K za napravo novih potov in za vzdrže-vanje starih.

— **Prijetna plesna veselica.** V Smartnem pri Tacnu so imeli v ne-deljo v gostilni pri Rotarju plesno veselico, na kateri sta hotela brata Jožef in Anton Ovičaj povzročiti pretep. Ker so ju vrgli skozi vrata, razbil je prvi 4 šipe pri gostilni. Vsed tega so jo udri drugi gostje nad nju in godec Franc Jeras je Antona Ovičaja tako udaril z liter-sko steklenico po glavi, da se je ta-kaj zgrudil na tla. Jeras ga je bil še potem po glavi. Prepeljali so ran-jenca v bolnišnico, Jeras bo pa go-del na Žabjeku nekaj časa.

— **Psov** je na Kranjskem 15.271. Pasji davek je uventen v 65 občinah in znaša na leto 11.299 K.

— **Lovski blagor.** Dne 21. t. m. je ustrelil g. učitelj Fran Lebar v Jelenci nad Hrastnikom, revirju g. Ferdo Roša, velikega divjega kozla, prvega v tem revirju. Vidi se, da se seli ta žival tudi v naše pla-nine.

— **Požar.** V soboto zvečer je po-gorel v Pleskem nad Hrastnikom po-sestniku Filipu Lazniku hlev z razno pripravo. Sumi se, da je za-žgala hudobna roka, ker je bilo med časom ukradenih pri sosedu Mart. Gričarju do 300 K. Na licu me-sta došla gasilni društvi iz Hrastnika in Trbovelj.

— **Obesil se je** v soboto na Kal-variji pri Mariboru vpkojeni sodni oficijal Fran Kramberger. Mrt-veca so našli viseti na neki bukvi. Moža so baje nesrečne rodbinske raz-mere tirale v smrt.

— **Blazen mohamedanec?** V Sev-nici so te dni prijeli nekega Bošnjaka, ki se je brez dela klatil okrog. Pri zaslišanju je rekel, da se piše Osman Djilo in da je starešina besanske vasi Meho Tulte, ki ga je baje poslala na Avstrijsko nabrat vojakov, s katerimi bi potem iz Bosne pregnali „švabsko fukaro“. Mož je star okrog 42 let in dela vtis blaznega človeka.

— **Potar.** V Šostanju je zgorela hiša Helene Brišnik. Zažgal je najbrže kdo nalašč.

— **Meso cerkvenih in bolnih svinj** je prodajal v Poljčanah gostil-ničar Franc Gajšek ter bil za-radi tega obsojen na 6 tednov za-pora in 200 K globe. Gajšek je za-grizen farški podrepanik ter je svoje-časno prirejal romarske vlake na Brezje itd.

— **Samomer Slovenca na Tirol-skem.** V Steinahu na Tirolskem se je 16. t. m. ustrelil železniški delavec Stor, doma iz Šmarja pri Jelšah na Stajerskem. Stor je bil šele 22 let star in je bil na glasu kot izredno marljiv delavec. Vzrok samomora je bila baje nesrečna ljubezen.

— **Šklep letošnjih plesnih veselic** je bil večeraj. V mestu je bilo le 14 plesnih veselic in še te so bile de-loma klavere. Do posebnih rabuk ni prišlo nikjer in je bila snočna kakor tudi sobotna noč, smelo rečeno, prav mirna. Semterja se je oglašil kak nočni ptič, toda ko je zagledal čuvaja miru, je naglo obmolknil. Razen z običajnimi pijančki policija ni imela posebnega posla. Menda je pa nared in mir največ vplival visok datum.

— **Prijeli so** v Podgorici ubeglega prisiljenca Jožefa Obermanna in ga zopet izročili v hišo pokore.

— **Kap zadela** je večeraj popoldne v nj-govem stanovanju na Starem trgu št. 5 upokojenega učitelja g. Leopolda Pegana. Pokojnik je bil rojen 1842. eta v Gaberjihu pri Ajdovščini in pri-stojen v Prečno.

— **Svobodni jutranji vlak**, ki pri-haja običajno iz Trsta v Ljubljano, je imel dve uri zamude, ker je na progi skočil s tira tovorni vlak in za dve uri onemogočil promet.

— **Se mu ni obneslo.** V soboto je nek že dolgo vrsto let v Trstu sta-nujoči ljubljanski nepridiprav ukradel neki stranki srajco in spodnje hlače. Zvečer pa je šel na Krakovski nasip št. 6 ter vlomil tam v neko klet, v kateri je bil le krompir. Ker po ste-bru kranjske dežele ni pozelel, je od-šel, ne da bi ga kaj nabral, a popu-stil je pa v kleti ukradeno srajco, s katero so storilca dognali in areto-vali. Policija je sicer mislila, da se je pri-tepel v mesto zopet kek nevaren nepoklican tujec, a sedaj pa ima lahko zopet mirno vest, ker je mož iz mesta svedrovec za zapahom.

— **Aretovan** je bil delavec Feliks Kožar iz Lašč, ker ga sodišče želi poznati in je to objavilo v policijski tiralnici. — Tudi Alojzija A. iz Glinc so prijeli, ker je na sumu, da je v soboto ponoči iz žepa izmaknil v neki kavarni svojemu soigralcu 20 K. Pri preiskavi denarja sicer niso našli, pač pa kavarnarjevo žlico.

— **Delavsko gibanje.** Včeraj se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ame-riko 97 Macedoncev in 40 Hrvatov, nazaj je pa prišlo 300 Hrvatov, Slo-vencev in Macedoncev v Hrb je šlo 70 Hrvatov, v Linc se je odpeljalo 40, na Dunaj pa 50 Kočevarjev. V soboto je šlo v Ameriko 25 Hrvatov in 80 Macedoncev, iz Möllbrücka jih je prišlo pa 20.

— **Izgubljene in najdene reči.** Na južnem kolodvoru je bila izgubljena oziroma najdena vreča knjig in ro-kavica, sito, ženski slammni možki črnklobuk, palica in dežnik. — Neka gospodična je izgubila denarnico z manjšo vsoto denarja. — Kuharica Frančiška Jermančičeva je izgubila denarnico, v kateri je imela 10 K denarja.

— **Našla** je dne 19. t. m. na poti od Ljubljane do Kranja Jera Rekov-čeva iz Čirčič št. 4 cel zavoj par-hanta, katerega dobi izgubitelj pri nji.

— **Drobne novice.** — Zaradi vohunstva je obsodilo dunajsko garnizijsko sodišče nadporočnika ge-neralnega štaba Valdemarja Firsasa na 8 let hude ječe in degradacijo.

— **Boj s tihotapci.** Blizu Bozuta na srbsko-hrvaški meji je bil v noči 21. t. m. hud boj med finan-carji in srbskimi tihotapci. Tihotapci so hoteli spraviti čez mejo nad 200 svinj. Z obeh strani se je streljalo tri ure, a končno so tihotapci po-begnili. Eden tihotapec je obležal mrtve, več pa je bilo ranjenih.

— **Grofa Zeppelina zrako-plov** na krmilo kupi nemška država za 2 milijona mark.

— **Novo mesto.** Rusko vojno ministrstvo razglaš, da se mesti Margelan in Fergana v Aziji pre-krstite v Skobelev.

— **Proti novi organizaciji veteranskih društev** se je oga-silo mnogo čeških veteranskih dru-štev, češ, da nikakor nečojno pristopi-ti k novi organizaciji.

— **Grozna rodbinska dra-ma.** V Pribislavi na Češkem se je delavec Toten obesil vsled bede. Par dni nato se je vdova s petimi otroki zaprla v sobo ter izpustila plin iz peči. Ženo in tri otroke so našli mrtve, dva otroka so še rešili.

— **Zaradi afere Moltke-Harden** je odpuščen grof Hohenau; sledi mu še več visokih vojaških dostojanstvenikov.

— **Ženske so pognale mi-nistra.** Angleški minister notranjih del Gladstone je hotel govoriti na

nekem shodu, a ženske so naskočile predsedniško mizo ter tako kričale, da je moral minister bežati.

Izpred sodišču.

Izpred tukajšnjega porotnega sodišča

— **Uboj.** Na zatožni klopi je danes sedel 25 let stari Gregor Troha, za-tožen zaradi hudodelstva uboja. Dne 15. septembra t. l. je prišel hlapec Jakob Tavčar pred hišo Marije Pin-tar v Javorju, kjer stanuje tudi ob-dolženec Troha. Tavčar je pred hišo kramljal z dekle Jerico Demšar, kar že zaradi tega Trohu ni bilo po volji, ker je bil na njega jezen, češ, da ga je obrekoval. Troha je spodil dekle v sobo, vsled tega ga je Tavčar tako v prsa sunil, da se je Troha vznak na tla prebrnil. Zdajci pa vskipi jeza pri Trohi, vzame ročno sekuro in stopi za nasprotnikom, ki ga je še izziva-joč klical: „Groga, le gor pojdi.“ Do-hitel ga je na občinski cesti in ga večkrat s sekuro po glavi udaril, da mu je lobanja počila, ter bil Tavčar vsled otrpnenja možganov takoj mrtve. To dejstvo so potrdile vse za-slišane priče in tudi Troha ni ničesar tajil.

Ker so porotniki spoznali Troha za krivega uboja, ga je sodišče ob-sodilo na dve in pol leta težke ječe poostrene s postom.

Telefonska in brzoljavna poročila.

— **Dunaj** 25. novembra. Včeraj je bila tu velika Radeckijeva slav-nost, ki so se je udeležili prestolo-nalednik Fran Ferdinand in več ministrov. Župan dr. Lueger je imel na slavnosti govor, v katerem je kazal nevarnost antidinastičnega gi-banja. Slavnostni govor je imel po-ljedelski minister dr. Ebenhoeh. Dunajski listi priobčujejo dolge članke o Radeckem, molče pa popolnoma o tem, da je bil slavni vojskovodja češkega rodu.

— **Dunaj** 25. novembra. Cesar je danes v Senbrunnu zaprisegal novega poljskega ministra-rojaka Davida viteza Abrahamovicia.

— **Dunaj** 25. novembra. V poslanski zbornici se bo jutri otvorila debata o imenovanju Abrahamovicia za mi-nistra. Razprava v tej zadevi se je dala na dnevni red, jutrišnje seje na izrečno željo Abrahamovicia samega.

— **Dunaj** 25. novembra. Ministrski svet je imel danes opoldne sejo, na kateri se je razpravljalo o političnem položaju.

— **Praga** 15. novembra. Včeraj je bilo tu otvorjeno novo gledališče na Kraljevih Vinogradih. Otvorit-vene slavnostni se je udeležil namestnik grof Condennove in predsednik nadsođišča Weseli.

— **Heb** 25. novembra. Na včerajšnjem političnem shodu se je sklenilo po-zvati vse nemške poslance, naj za-stavijo vse sile, da se bodo v nemških krajih nastavliali samo nemški urad-niki.

— **Budimpešta** 25. novembra. Hr-vaška delegacija tudi v današnji seji nadaljuje obstrukcijo. Posl. Supilo je v madžarskem jeziku protestiral proti temu, da se je v zadnji seji obenem razpravljalo o treh točkah avtonom-nega carinskega tarifa. Predsednik Justh je govornika opozoril, da ni dovoljeno razpravljati o že storjenih zborniških sklepih. Supilu je končno predsednik odvzel besedo. Govorilo je še več hrvaških govornikov, ne da bi bilo prišlo do posebnih spopadov med Hrvatji in Madžari.

— **Petrograd** 25. novembra. V konservatoriju so našli 1 kilogram dinamita in sicer neposredno pred koncertom, ki se ga je udeležilo naj-odličnejše občinstvo.

— **Frankobrod** 25. nov. „Frank-furter Zeitung“ poroča iz New Yorka, da je milijonar Rockefeller da-rovat 2 milijona 600.000 dolar-jev v medicinske namene.

— **Barolin** 25. novembra. Sodišče je dalo zapreti glavno pričo proti Moltkeju v pravdi Moltke-Harden Bollhardta.

— **Pariz**, 25. novembra. Iz Kasa-blanke javljajo: Sultanove čete so zasedle Mazagan. Okupacija se je iz-vršila brez posebnega krvoprelitja, ker so se Maročani bali, da bi v luki zasedane francoske križarke jele bombardirati mesto.

— **Carpentras**, 25. novembra. V Mantouxu je v neki hiši akspodiral acetilenski plin. Hiša je bila razdeja-na. Več oseb je pokopanih pod razva-linami. Dosedaj so našli tri mrtvece.

— **Madrid**, 25. novembra. Dnevnik »El Mundo« javlja, da se je v Oportu spuntala tamošnja eskadra. Podrob-nih vesti še ni. Položaj na Portugalskem je veletkritičen. Vsak trenotek je pričakovati, da izbruhne revolucija po celi državi.

— **Baireuth**, 25. novembra. Zname-niti baritonist Bertram se je obe-sil. Umetnik je bil v zadnjem času silno vdan pijači in je najbrže izvršil samomour v deliriju.

